

הדמיות מחשב, ציורי קיר אדירי ממדים וממצאים ארכיאולוגיים: התערוכה על חייו ומותו של הורדוס מרשימה כמעט כמו היצירות האדריכליות שהוא עצמו בנה אסף קוגלר

"כמו להרכיב פאזל מאלפי חלקים כשאין לך את התמונה על המכסה". מוצגים בתערוכת הורדוס במוזיאון ישראל

את המרכיבים, כמו תפוחים שיובאו מאירופה ויין עם שנת הבציר; בחדר המוקדש לבית המקדש מרגש לראות את מה שכנראה היה חלק מבית התקיעה, יחד עם כיתוב המציין את תרומתו של יהודי מרודוס לריצוף הר הבית. מפתיע ומטריד לגלות שאסכדרת בית המקדש הייתה מעוטרת ככל הנראה בסמל שדומה למה שאלפי שנים אחר כך התגלגל לסימן צלב הקרס. במסדרון שמוכיל אל חלקה האחרון של התצוגה אפשר לערוך היכרות עם האישים הפוליטיים שביניהם היה צריך הורדוס לתמרן: אנטוניוס וקליאופטרה מצד אחד ואוגוסטוס מצד שני. ביציאה מהמסדרון מוצבת גולת הכותרת של התערוכה: קבר הורדוס, שהובא על כל תפארתו למוזיאון. בצדו מוצג חדר האורחים המהודר שניצב ליד התיאטרון שנבנה בהרודיון, מעוטר בציורי קיר יפהפיים "להרכיב את ציורי הקיר מחדש", מסבירים האוצרים, "זה כמו להרכיב פאזל מאלפי חלקים כשאין לך את התמונה על המכסה". אחד מציורי הקיר הוא, באופן משעשע, ציור של חלון שנשקף ממנו נוף כך שהתריסים, החוט והמסמר משורטטים על הקיר. הורדוס השקיע שנים מחייו בסידורי הקבורה שלו ובאופן שבו יזכרו אותו אחרי מותו. אולי הוא היה מטורף, אבל נראה שבמקרה הזה הטירוף השתלם.

המוזיאון בבקשה שיציג את הממצאים. עם הזמן הבינו בצוות התערוכה שאי אפשר לספר על מותו של הורדוס בלי לספר על חייו. מבורך מספר שנצר היה קרוב מאוד לגילוי הקבר כבר בתחילת דרכו כארכיאולוג, אלא שפספוס קטן הוביל אותו לגילויים מרשימים לא פחות – חשיפתם של מבנים חשובים רבים שהורדוס בנה וכיסה מאוחר יותר בעפר כדי להבליט את קברו. חייו ומותו של נצר היו כרוכים במפעלותיו של המלך המת: את אשתו דבורה, רפאית עתיקות שהייתה מעורבת גם בתערוכה הנוכחית, פגש על המצדה ושם גם הציע לה נישואים; הוא עבד שנים בהרודיון ולבסוף גילה שם את קברו של הורדוס; בשנת 2010, ביום שבו עבדו על סימון האבנים לקראת העתקתן למוזיאון, נפל נצר סמוך לקבר, נפצע קשה ונפטר לאחר מספר ימים.

מה עושה כאן צלב קרסט?

התערוכה כבירה בממדיה, אך המעצבים הקפידו שלא תהיה עמוסה מדי. המבקר עובר בין חדרים המוקדשים להישגיו של הורדוס, המוצגים על ידי פריטים ארכיאולוגיים ושחזורי מחשב. המוצגים מרשימים ומגוונים: אפשר לחזות בכדים שהרכיבו את המזווה העשיר של המלך יחד עם חותמות שמציינות

הורדוס היה בוודאי שמה אילו ידע שלכבוד התערוכה שמסקרת את חייו נקדחו במוזיאון ישראל יסודות חדשים, כאלה שיוכלו לשאת את 30 טון חומר התצוגה שהובאו מההרודיון לירושלים. המלך-אדריכל היה מעריך ודאי את ההישג ההנדסי והכבוד שהוענק לו, או שלחלופין היה מוציא להורג את כל צוות המוזיאון. המוניטין שלו כשליט רצחני ואכזר שהרג אף שלושה מבניו – הקיסר אוגוסטוס, במשחק מילים יווני, ציין שעדיף להיות חזיר (hus) של הורדוס מאשר בנו (huios) – לא נעלם מעיניהם של מתכנני התערוכה. ואולם, כפי שציינה סילביה רוזנברג, שאצרה את התערוכה יחד עם דודי מבורך, בתערוכה הם מקווים להציג "גם פן אחר של הורדוס, לא רק הרע". בין השאר מוצגים בתערוכה הישגיו של המלך שהצליח "לשמור על הארץ שלושים ושלוש שנה בשלום ושגשוג", ושציווה להתיך את כלי המלכות שבארמון כדי להאכיל את רעבי עמו, גם אם אלו לא תמיד קיבלו אותו כשליטים.

חייו ומותו

התערוכה נולדה עם גילוי המרעיש של קבר הורדוס, שאותו חשף פרופ' אהוד נצר בשנת 2007. עם חשיפת הקבר פנה נצר אל צוות